

І.Ю. ПАРНІКОЗА

Київський національний університет імені Тараса Шевченка вул. Володимирська. 64, Київ. 01033

## ЗНАХІДКА *BOTRYCHIUM MATRICARIIFOLIUM* A. BR. ex KOCH (OPHIOGLOSSACEAE) В СЕРЕДНЬОМУ ПРИДНІПРОВ'І

*Botrychium matricariifolium*. *Ophioglossaceae*. Середнє Придніпров'я

*Botrychium matricariifolium* A. Br. ex Koch (Ophioglossaceae) - голарктичний вид з європейсько-північноамериканським типом ареалу [4]. Загальний його ареал включає Скандинавію, атлантичне узбережжя Європи, Середню Європу, Джунгарію, Монголію, Північну Америку (приатлантичні штати США, район Великих озер), Південну Америку [1, 6]. В Україні *B. matricariifolium* трапляється на луках та скелях високогір'я Карпат: він відомий з Чорногорського масиву та г. Свидовець [2, 5]. Єдиний рівнинний локалітет зафіксовано тільки в околицях с. Сасов Золочівського р-ну Львівської обл. (гербарій KW, зібраний І. Мададьським у 1936 р.). По всьому своєму ареалу вкрай нечисленний, ценопопуляції представлені групами з декількох екземплярів [1, 2, 4, 6].

Охороняється на території багатьох європейських держав, а в Україні знаходиться під охороною Бернської конвенції, як такий, що потребує особливої охорони в Європі [3].

Ми виявили *B. matricariifolium* в червні 2001 р. на ділянці, що межує зі Зміїними островами (Канівський природний заповідник, Черкаська обл., Канівський р-н). Чотири генеративні екземпляри зростали на дамбі, що з'єднує правий берег (території лиманного господарства) з залишками борової тераси Середнього Дніпра, якими є Зміїні острови. Локалітет знаходиться на межі з прибережною стіною *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud. на примітивних шаруватих піщаних ґрунтах під наметом спонтанно сформованого протягом 10 років ярусу чагарникових та деревних видів. Тут переважають *Salix acutifolia* Willd., *S. fragilis* L., *Amorpha fruticosa* L., *Acer negundo* L., по чагарниках в'ється *Humulus lupulus* L. Зімкнутість крон - 0,8. Ярус трав'янистих рослин також сформувався спонтанно. Проективне покриття - 40%: *Rubus saxatilis* L. (1), *Stachys palustris* L. (1), *Pyrus communis* L. - підріст (+), *Convallaria majalis* L. (2), *Clematis recta* L. (+), *Carex riparia* Curt. (1), *Galium boreale* L. (2), *Thelypteris palustris* Schott (1), *Lysimachia vulgaris* L. (1), *Ophioglossum vulgatum* L. (1), *Botrychium matricariifolium* (+), *Epipactis helleborine* (L.) Crantz (+). Наявність в трав'яному покриві таких видів, як *Ophioglossum vulgatum* та *Epipactis helleborine*, а також *Dactylorhiza incarnata* (L.) Sod, *Epipactis palustris* (L.) Crantz, *Liparis loeselii* (L.) Rich., *Listera ovata* (L.) R. Br., що зростають уздовж дамби, свідчить про сприятливі умови для проростання насіння та спор рідкісних рослин, які склалися в зоні

відкладу принесеного хвилями Канівського водосховища органічного матеріалу. *V. matricariifolium* під час ретельного обстеження в червні 2000 р. ценопопуляції *Ophioglossum vulgatum* в цій частині дамби не фіксувався, тож є підстави вважати, що його генеративні пагони з'явилися тут в 2001 р. Не виключено, що чисельність цього локалітету зафіксованими екземплярами не обмежується, але ретельне обстеження прилеглого району їх не виявило. Через виняткову рідкість виду гербарні зразки з цього локалітету ми не збирали.

#### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бобров А. Е. Семейство уховниковые - Ophioglossaceae (R. Br) Agardh//Ф.т. европ. ч. СССР. -Л.: Наука, 1974. -Т. 1. - С. 68-72'.
2. *Визначник рослин Українських Карпат* - К.: Наук думка, 1977. - 878 с.
3. *Конвенція про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі* (Берн. 1979). - К., 1988. -С. 1-86
4. *Мельник В.И. Редкие виды флоры равнинных лесов Украины.* - Киев: Фптосоцицентр. 2000. - 211 е.
5. *Федор С.С. Флора Закарпаття.* - Львів: Вища шк., 1974. - 207 с.
6. *Warren H. Wagner Jr., Florence S. Wanner Ophioglossaceae C. Agardh// Fl. of North America. North of Mexico - New York: Oxford: Oxford University Press. 1993. - 2. - P. 85-106.*

Рекомендує до друку В.В. Протопопова  
И. Ю. Парникоза

#### НАХОДКА *VOTRYCHIUM MATRICARIIFOLIUM* A. BR. EX KOCH (OPHIOGLOSSACEAE) В СРЕДНЕМ ПРИДНЕПРОВЬЕ

Киевский национальный университет им. Тараса Шевченко  
Сообщается о находке в Ка *Botrychium matricariifolium* A. Br. ex Koch  
(Ophioglossaceae), при этом ранее этот вид для Среднего Приднепровья не указывался.

---

<sup>1</sup> Тут і далі участь виду в угрупованні подано балами за шкалою Браун-Бланке: <1% — 1—5% - 1. 6— 15% - 2, 16—25% - 3. 26—19% - 4. >50% - 5